

La Lenga

Dins lo caire d'Anonai, en Vivarés Naut se parla vivaro-aupenc, una de las fòrmas daus parlars nòrd-occitans. Sera notat VAVN (Vivaro-Aupenc Vivarés Naut) dins la següia

Caracteristicas dau Vivaro-Aupenc dau Vivarés Naut (VAVN)

Palatalizacion de CA e GA

Lo trait principau coma dins tot lo caire dau nòrd-occitan es la palatalizacion de CA dau latin en «cha» [tʃa] o [tʃa] e e GA en «ja» [dʒa], [dʒa] o [dʒa]
vacha (lengadocian «vaca»)
jalh (lengadocian «gal»)

Amudiment de la «d» intervocalica

Un autre trait important dins tot lo caire dau vivaro-aupenc es l'amudiment de la «d» intervocalica
aigaas (lengadocian «aigadas»), perduas (lengadocian «perduas»), chaa (lengadocian «cada»), intraa (lengadocian «entrada»),

Amudiment de la «s»

Sola es prononciada la s iniciala d'un mot, la s finala, ela, se prononcia pas
Dins un mot, valent a dire en còda intèrna, s a tendéncia a se prononciar [j], particularament après la vocala [e], mas s se pòt amudir tanben daube de còps un alonjament de la vocala (en Vaucança o ès Anonai).
escòla : [ejcolɔ], [e:colɔ],
bestia: [bejtʃɔ], [be:tʃɔ], escondut: [ejkuɲdy], [e:kuɲdy]

Amudiment de la –g intervocalica

La –g ou –j intervocalica es amuiá entre doas vocalas.
Chastiar: [tsa:tja:] (lengadocian «castigar»)
aost: [ao] (lengadocian «agost»)
Pasmens quauquas formas en [g] son conservaas
pregondor : [pregundu]

Aferèsi

Una característica dau vivaro-aupenc es la tendéncia a l'aferèsi. L'aferèsi es la tombaa de la debuta d'una forma. La mai sovent qu'es una –a iniciala que tomba
«quò» [ko] per «aquò», «nar» [na:] per «anar», quí [ki], [tʃi], [tʃji] per «aquí»

Las laterals «l» e «lh»

La l finala es generalament vocalizaa mas de còps s'auvís pas.
Aquel: [akew]
Sal: [sa] (ès Anonai) o [so] o [saw] (dins la montanha)
La l palatala “lh” se prononcia [j] mas pas en fin de mòt onte s'auvís pas.
Solelh : [sulej]

Amudiment de las consonantas finalas

Las obstructas finalas [p], [t], [k], [tʃ], coma totas las las consonantas finalas, levat « r » e « n » se pronóncian pas :
fec : [fɛ], bosc : [bue]

Consonantas finalas r, n

- « r » finala se pronóncia pas, levat dins quauquas formas monosillabicas coma « per » [per].
Mas la vocala es alonjaa

chantar [tʃãta:]

jorn: [dʒu:]

- La « n » finala es pas prononciaa en finala, mas s'es seguíá d'una outra consonanta es nazalisaa

bon : [bu]

vent : [vɛ̃]

Las labialas [b] e [v]

Lo vivaro-aupenc fa la diferéncia entre l'oclusiva bi-labiala sonòra [b] e la fricativa labio-dentala sonòra [v] :

boc : [bu]

vin : [vi]

Los grops [kl] e [gl]

Lo grop « cl- » es generalament prononciat [j], mas se pòt auvir mai [kl] o [kj] :

esclòp : [ɛ:kjo], clidat : [klida]

Lo grop « gl- » es generalament prononciat [j] :

Glaç : [ja], gleisa : [jezɔ]

La vocala [ø]

« -uei » e « -ue » son prononciats [ø] dins quauques caires dau Vivarés-Naut (Anonai, Vaucançà)

nueit : [nø], encuei : [ɛkø], los uelhs : [luzjø].

I a lo problèma d'escrire lo son [ø] quand es pas marcat -uei o -ue.

Par exemple « tust » se ditz [tø]. Se poríá benlèu escrire « tuest ». Pasmens poièm auvir [tɛj] dins la montanha.

Prononciacion de - a

a se pronóncia [a] en posicion tonica, mas a tendéncia a se prononciar [ɔ] en posicion atòna:

parlar : [pɔrla:], vacha : [vatʃɔ]

l'article definit feminin singular se pronóncia [lɔ], mas au plurau [la:]

la femna : [lo fɛnɔ], las femnas : [la: fɛna]

Siblantas e bronzissentas

lo VAVN a tendéncia a prononciar [s] e [z] non pas coma de siblantas, mas coma de consonantas bronzissentas [ʃ] e [ʒ].

dessús : [de'ʃy]

« g » o « j » prononciats [dʒ]

gis : [dʒi] , jorn : [dʒu:] », jamai : [dʒomae]

« ch » prononciat [tʃ]

Achat : [ɑtʃɑ]

La diftongason

Lo nòrd-occitan coneis una diftongason "ò" [ɔ] en posicion tonica. Aquela diftongason dona [oɛ] o [oa] tonica o [we] o [wɔ]

còl ([kwa], òc : [wa]

per faire pas de confusion la "ò" es pas totjorn diftongaa :

còs [ko :] còr [kø] que faudriá escrire cuer

pòtz [pwe]

Palatalisacion de gu

« dengun » [dɛ̃gɲy], o [dɛ̃dʒy], begut [begɲy], o [bedʒy]

La [v] d'epentèsi

La -d intervocalica latina s'es amuiá en nòrd-occitan aquí ont es passaa a [z] en lengadocian.

La forma « susar » [sy'za] dau lengadocian per exemple dona « suar » [sya:].

Mas après las formas diftongaas -au [aw], -eu [ew], trovem en vivaroaupenc una consonanta [v] epentetica :

auvir [awvi :] ((lengadocian ausir)

Diftonga [aj] o [ej] redusiá a [e] [æ] o [aej]

travah [trɔvɛ] [trɔvae] [trɔvaej]

mai [mɛ] [mae] [maej]

Rotacisme

La l palatala coneis de còps una realizacion fonetica en [r].

Solehat/ sorelhat

Nasalizacion

Las vocalas seguiàs de n o de m son nasalizaas

enfant [e'fã]

Fau notar pasmens que n'i a gis de nasalizacion dins las formas cortas coma bon [bu],

MORFOLOGIA

La negacion

Per la negacion lo vivaroaupenc empleia « pas ». La doble negacion s'empleia pas davant los mots negatius : « ren, dengun », mas per afortir.

Veio ren (*je ne vois rien*), veio pas ren (*je ne vois vraiment rien*)

Quò vau ren (*ça ne vaut rien*), quò vau pas ren (*ça vaut moins que rien*)

I a dengun (*il n'y a personne*), i a pas dengun (*il n'y a absolument personne*)

La negacion restrictiva

La negacion restrictiva se bastís daube la conjoncion « mas », de còps « mas que »

« bevo mas que d'aiga », o « bevo mas d'aiga » per « bevo solament d'aiga ».

La « s » morfologica

Lo marcatge dau plurals sus un mot de la finala vocalica mena a l'alongament de la vocala finala. Generalament aquel alongament final empacha la realizacion en [ɔ] de la /a/ finala. L'oposicion entre [ɔ] e [a] en vivaroaupenc permès de faire la diferéncia entre una forma nominala au singular e au plurau.

la femna [lɔ'fɛnɔ]

las femnas [la:'fɛna :]

La diferéncia sensibla entre [a] e [ɔ] pòt servir mai a faire la diferéncia entre de formas de conjugason :

amava [am'avɔ]

amavas [am'ava]

Per lo masculin, l'alongament de la vocala finala marca mai lo plurau

Lo chin [lut̃si], los chins [lu:t̃si:]

Lo paneir [lupane], los paneirs [lu:pane:]

Plurau daus mots en -s, -sc

Los mots en -s, -sc son invariables :

Un bòsc , dos bòsc ; un os, dos os

Adjectius e pronomes demostratius e personaus masculin plurau en « is » e « os »

Trovem la doas fòrmas « is » e « os »

« quelis », « elis / elis », « quelos », « elos / elos »

Pronom subjècte

Preséncia d'un pronom « l » o « òl » qu'es lo mesme quana que siá la persona (o qu'es benlèu un mòt eufonic) :

l'èra, l'a (tresena persona dau singular)

l'èran, l'an (tresena persona dau plurau)

òl ai , l'ai (promeira persona dau singular)

l'avem (promeira persona dau plurau)

Lo present

Promeira persona dau singular en « o » o en « e » dins la montanha

Lo verbes dau promeir grope an una segonda persona dau singular en « es » e una promeira e segonda persona dau plurau en « em », « etz ». (mas zò z-es pas verai de pertot, n'i a de vilatge onte auvissem « as », « am », « atz ».)

chante [tsanto]

chantas [tsante]

chanta [tsantɔ]

chantem [tsantẽ]

chantetz [tsante:]

chantan [tsantã]

Lo preterit

Coma lo gascon e lo lemosin lo VAVN presenta doas conjugasons dau preterit a la promeira persona e mas que a la promeira persona: una forma corta e una forma en -ero
chantei o chantero

Preterit de « dire » en « -iss -> « -issigu- »

Trovem de còps « dissiguèt » o « dissèt » per « diguèt », e « dissiguèran » per « diguèran ».

Fau notar que dins lo tèxte « *Le fils prodigue* » de l'enquesta de Coquebert de Montbret sus Anonai, lo preterit de « dire » es totjorn en « -issigu- ».

Lo subjunctiu

I a en VAVN una tendéncia a empleiar lo subjunctiu imperfect a la plaça dau subjunctiu present de bada que lo subjunctiu imperfect marquèsse l'impossibilitat. (Un trait pessimiste dau caractèrè daus Ardèches dau Nòrd ?). Qu'es sustot verai dins la Vaucança.

Terminasons -s / -etz = [i]

Per vocalisacion de -s o de -tz, las finalas -es o -etz son de còps prononciaas [i]. Per exemple, se pòt auvir [preni] pour « prenes » (sec. pers. sing.) dau latz de La Lauvesc e [prẽ 'geri] per « prenguèretz » (sec. pers. plur.) ès Anonai.

Amudiment de la « v » intervocalica per « aver » e « saver »

aiánt per « avián », aiá per « aviaá », saiaá per « saviá », deiaá per « deviaá »,

Los caires

A la finta cima dau Vivarès-Naut, que s'apela mai lo País Bedòc (o Bedòç) (1), poiem destriar quatre caires de parlar:

Lo caire d'Anonai
La valaa de la Vaucaņa
Lo Platon au sud de Quintenàs
La Montanha

Fau pasmens remarcar que los parlars se mesclan dins quelos caires. D'assurat, solia, los monde poián saver d'onte venia quauqu'un en l'auvissant parlar, mès lo monde anavan d'un caire a l'autre per lo trabalh de la campanha (seiaias, meisson, manhons...) o venian trabalhar quauques mes es Anonai dins las usinas.

Lo relieu dau país a benlèu favorizat los rescontres : en quauques quilometres passètz de 500 m d'altitud a 1000 m e la vegetacion pòt aver un mes de diferéncia entre lo Platon o lo caire d'Anonai e la Montanha. Lo monde de la Montanha poián descendre faire las seiáiás de'n bas, dau temps que vès elis n'i aviá quasi encara de nèu dins los prats, e quand las meissions èran achabaas sus lo Platon, dins lo cròs davant las vendeimas, lo monde dau Platon poián montar meissonar amont onte las meissions començavan mas.

Si lo país èra una granda plana, lo monde aurián pas pogut se bailar la man coma quò. Tot lo monde auriá fait la mesma veiaa au mesme moment.

(1) I a tres etimologiàs coneissuàs d'aqueste nom :

La promeira qu'aman bien es quela d'aquí : la provincia dau Lengadòc, que lo Vivarés ne'n fasiá partiá, fasiá un bèc au nòrd e questo bèc, « lo bèc d'òc » seriá vengut lo país « bedòc ».

Le segonda d'Auguste de Missolz ditz que lo nom vendriá dau latin « bedocius », que vòu dire « barrutlant » (landraire), perque quest'endreit a sovent chamjat de proprietari, a passat mai que d'un còp d'un senher a un autre.

La tresena qu'aman pas es quela d'aquí : « bedòc » vendriá d'un mòt usat en Daufinat que fai referéncia aus esclòps e que vòu dire « talòs » o « lordàs ». D'assurat qu'es pas possible que la bona etimologia sièse la tresena.

Veiquià quauquas particularitats dau parlar dau país Bedòc.

Lo caire d'Anonai

Reduccion de la diftonga « eu » qu'es prononciaa [jo]
benlèu [beljo] e mai [bjo] dins benlèu ben [bjobe]

Diftonga [aj] o [ej] redusiá a [æ] o [aej]
travallh [trɔvae] [trɔvaej]
mai [mae] [maej]

Diftongason de « in », « en » o « um » sans gis de nasalizacion
dins : [djiŋ], encuei : [iŋkø], marrum [maryŋ]

Finalas en « ebre » prononciaas [jɔrɔ]
(apercebre) [apersjɔrɔ]
[ljɔrɔ] per « lebre » (que se pòt escrire « liaura »).
Qu'es vrai mai per quauquas finalas en « abra » : [tsjɔrɔ] « chabra » (que se pòt escrire « chiaura »

« uei » es prononciat [ø]
nueit [nø], puei [pø], deupuei [djɔpø]

Prononciacion particulara de « ion » en [jo]
attencion [atãsjɔ]

Amudiment de la « s » en còda interna daube alonjament de la vocala.
escòla [e:colɔ]

La l finala s'auvís pas.
sal [sa]
cial [sja]

Conjugason :

Au futur e au preterit la segonda persona dau plurau es en [i]
chantaretz [tsantari], chantèretz [tsanteri],

Quauques mòts :

Prononciacion particulara de iura [jɔrɔ] que se pòt escrire iuera en referéncia a la prononciacion de « -uei »,

Prononciacion particulara de sòm : [soẽ] o [syiŋ]

Un exemple dau parlar d'Anonai : dins l'Emission 6 dau 12/10/1982 Noel d'Anonai conta l'istòria dau Capucin

D'auvir sus <http://bartavel.com/radiovives.html>

La Vaucança

Fau notar qu'en Vaucança lo parlar de Vanòsc e quello de Sant Julian an de particularitats

Reduccion de la diftonga « eu » qu'es prononciaa [jo]
benlèu [beljo] e mai [bjo] dins benlèu ben [bjobɛ]

Diftonga [aj] o [ej] redusiá a [e] o [ɛ]
travall [trɔvɛ]
mai [me]
paire [perə]

Lo son [ɛ̃] es totjorn prononciat [ã]
Dins [djã], pasmens [pamã], plen [plã]

Finalas en « ebre » prononciaas [jorɔ]
(apercebre) [apersjorɔ]
[ljorɔ] per « lebre » (escrit « leura » o « liaura »). Qu'es vrai mai per quauques finalas en
« abra » : [tsjorɔ] (escrit « chiaura ») per « chabra »

« uei » prononciat [ø]
nueit [nø], puei [pø], deupuei [djopø]

« ion » prononciat [ju]
attencion [atãsjɔ]

Amudiment de la « s » en còda interna daube alonjament de la vocala.
escòla [e:colɔ]

Vocalizacion de la *l* finala.
sal [saw]
cial [sjaw]

Diftongason de « ò » en [oe]
còl [koe]

[ɛ] prononciaa [ə] : femna [fənɔ]

Pronom personal masculin singular : « lu » [ly] ès Vanòsc

Una característica importanta dau parlar de la Vaucança es quela d'aquí : Lo subjunctiu present a desaparegut, e zò z-es remplaçat per lo subjunctiu imperfait.

Quauques mòts :

Prononciacion particulara de « encara » : [ɛ̃kɛrɔ], « sòm » : [suã] , « alara » : [alerɔ]

Un exemple dau parlar de la Vaucança : dins l'emission 15 dau 14/12/1982 Jòrgi de Sant Julian dins la Vaucança nos conta una istòria de canard.

D'auvir sus <http://bartavel.com/radiovivares.html>

Lo Platon

Diftonga « èu » prononciaa [ew], benlèu : [belew], bèu : [bew]
Preséncia dau son [ø] dins Dieu [djø]

Diftonga « ai » prononciaa [aj]
paire [pajre]

Diftongason de « in » o « en »
dins [djɛ̃]

Finalas en « ebre », « abra » prononciaas [ewrə]
(apercebre) [apersewrə]
[lewrə] (escrit « leura ») per « lebre »
[tsjewrə] (escrit « cheura ») per « chabra »

« uei » prononciat [ø]
nueit [nø], puei [pø], deupuei [djopø]

« ion » prononciat [ju]
attencion [atãsjɔ]

s es prononciaa [j], en còda intèrna,
escòla [ejcolə]

Vocalizacion de la l finala.
sal [saw]
cial [sjaw]

Quauques mòts :

Prononciacion particulara de iura [jørə] que se pòt escrire iuera

Un exemple dau parlar dau platon : dins l'emission 56 dau 20/12/1983 Gaston d'ès Ardoitz
conta l'istòria dau mariatge dau solelh daube la luna.

D'auvir sus <http://bartavel.com/radiovivaes.html>

La Montanha

Diftonga « èu » prononciaa [ew], benlèu : [belew], bèu : [bew]

Diftonga « ai » prononciaa [aj]

paire [pajre]

Diftongason de « in » o « en »

dins [djẽ]

Finalas en « ebre », « abra » prononciaas [ewrɔ]

(apercebre) [apersewrɔ]

[lewrɔ] (escrit « leura ») per « lebre »

[tʃjɛwrɔ] (escrit « cheura ») per « chabra »

« uei » prononciat [u] (La Lauvesc) o [ej] (Rochapaura)

nueit [nu] o [nej],

encuei [ẽky] o [ẽkej]

« ion » prononciat [ju]

attencion [atãsjɔ]

s es prononciaa [j], en còda intèrna,.

escòla [ejcolɔ]

Vocalizacion de la *l* finala.

sal [saw]

cial [sjaw]

mas prononciat [ma]

Prononciacion particulara de iura [jyrɔ] o [jarɔ] e de trabalh [trɔvɔ]

Article masculin singular : « le », pronom « lo » prononciat [ly]

Conjugason :

promeira persona dau singular en « e » a l'indicatiu

chante [tsantɔ]

segonda persona dau singular en [i]

chantas [tsanti]

promeira persona dau preterit en « ei »

chantei [tsantej]

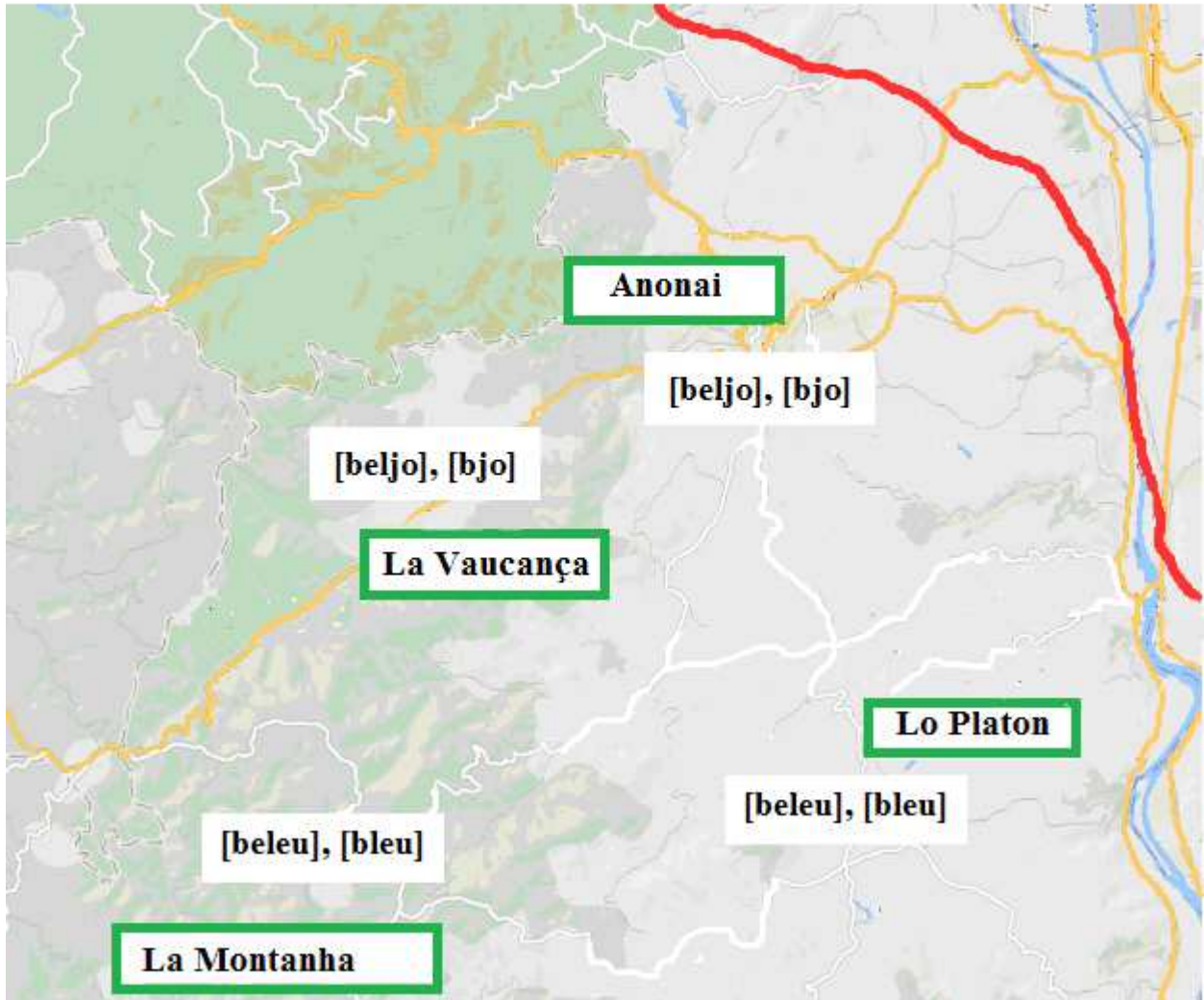
Un exemple dau parlar de la montanha : dins l'emission 18 dau 12/10/1982 Regis de Rochapaura parla de l'eriçaira

D'auvir sus <http://bartavel.com/radiovivaes.html>

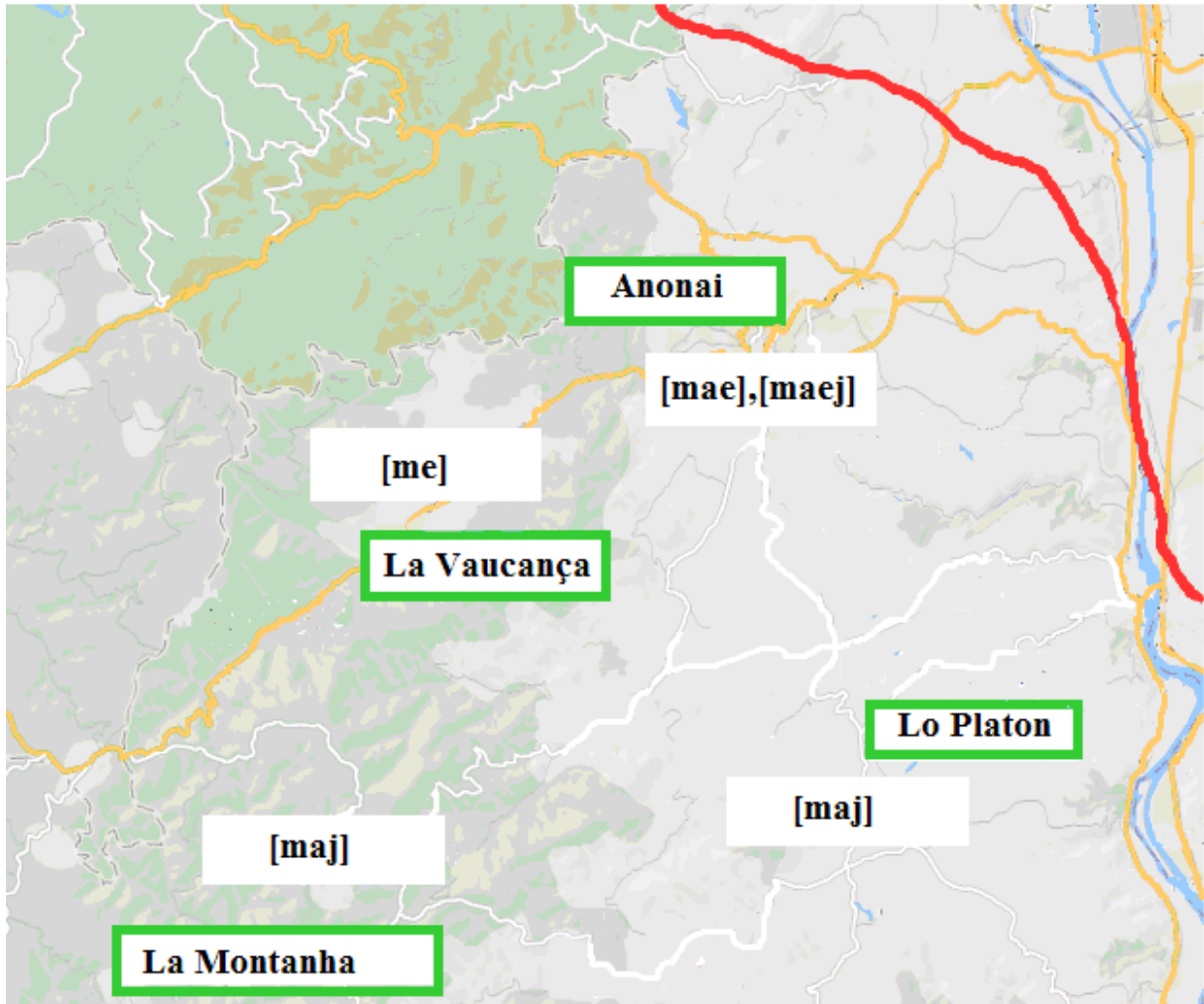

Los mòts dins los caires

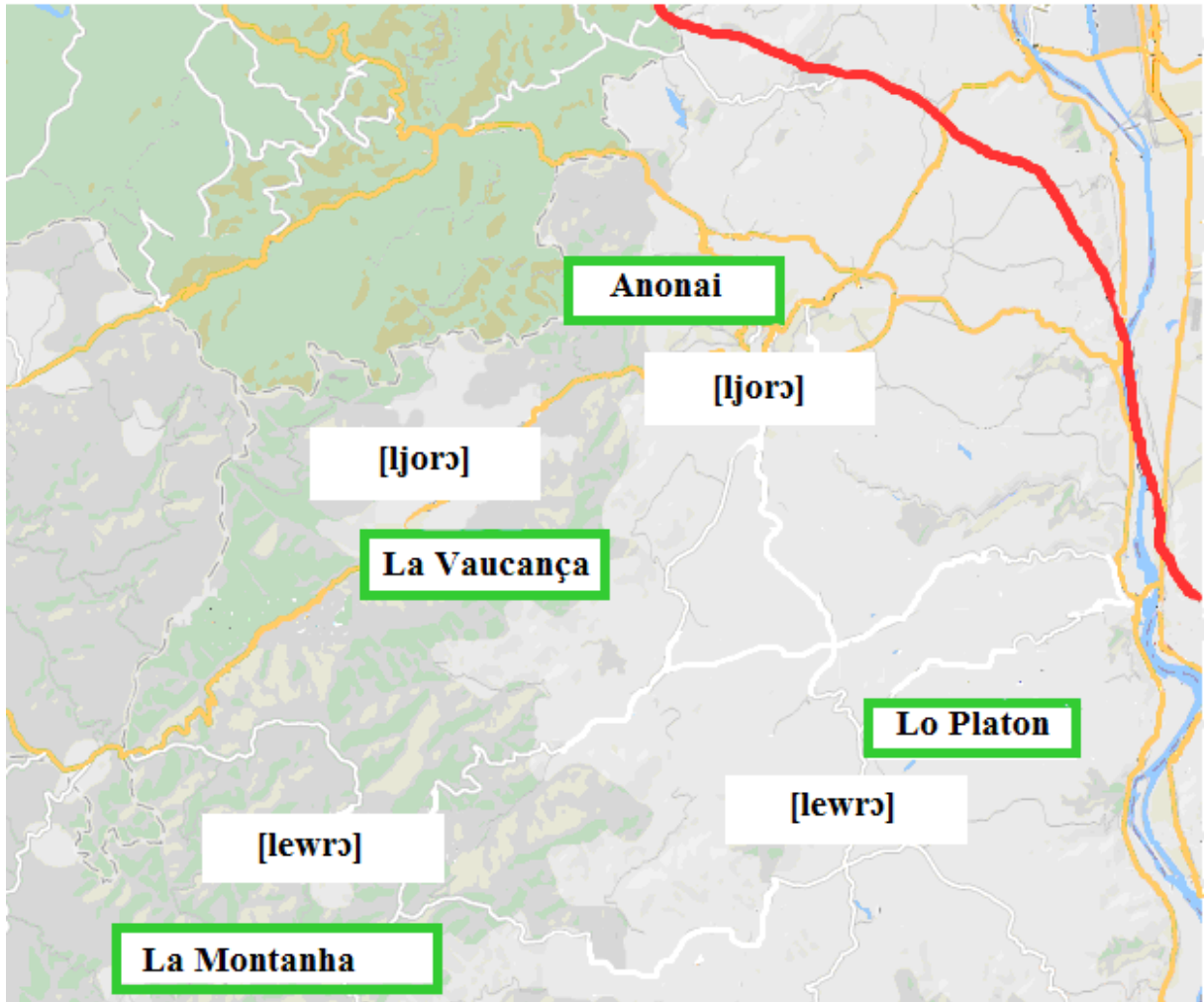
Benlèu

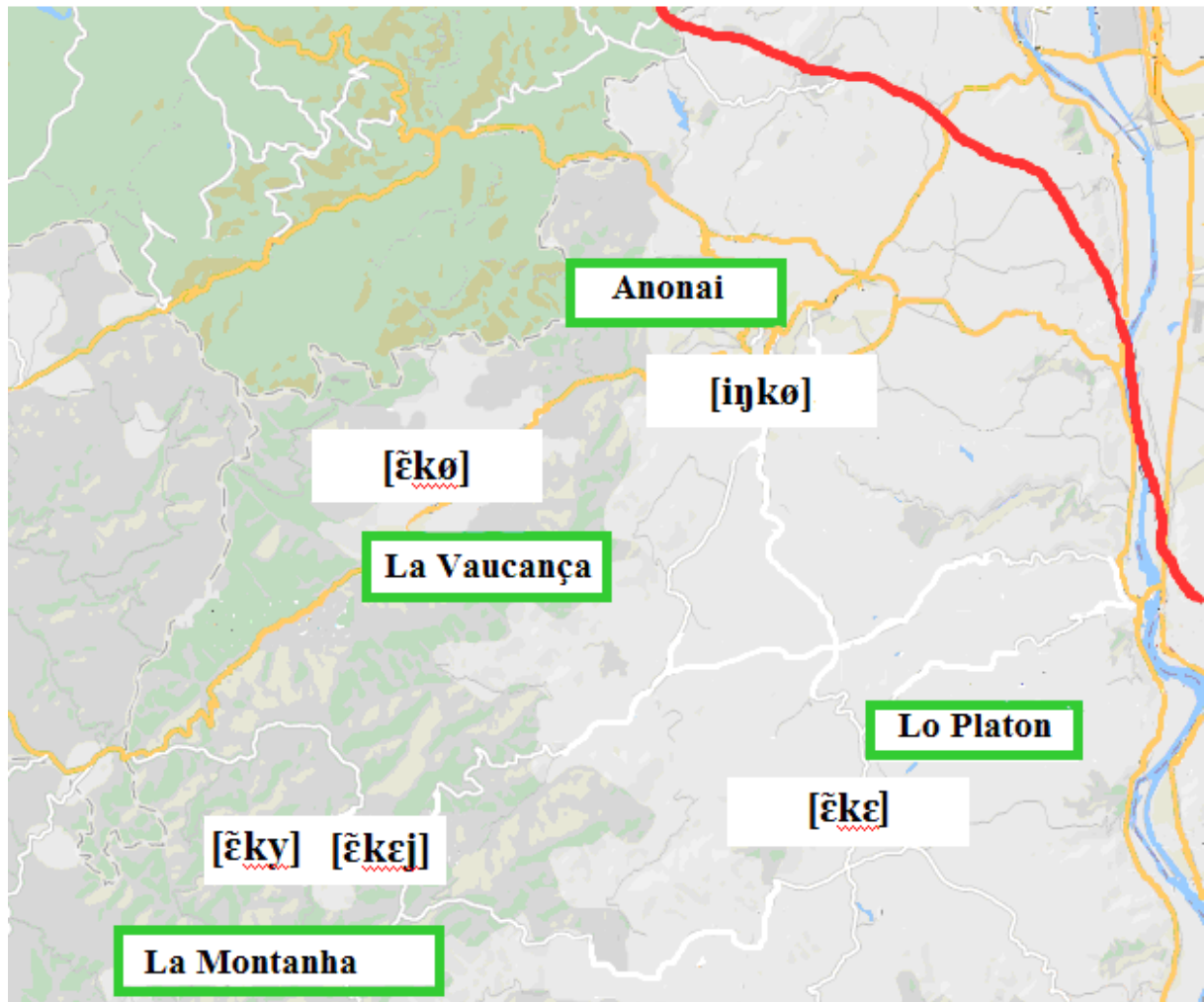
Mai

Leura / Lieura / Liaura

Encuei

Cial

